

1747 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

In het onderhavige wetsontwerp wordt het op 20 September 1949 te Londen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland gesloten Verdrag in zake onderling strijdige aanspraken op buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen, zoals gewijzigd bij briefwisseling van 20 Maart en 3 Mei 1950, ter goedkeuring aan de Staten-Generaal voorgelegd.

Evenals de op 5 December 1947 door Nederland te Brussel ondertekende overeenkomst betreffende onderling strijdige aanspraken op buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen is dit Nederlands-Britse verdrag een uitvloeisel van artikel 6 van Deel I van de op 14 Januari 1946 door Nederland te Parijs ondertekende Overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen, de instelling van een Intergeallieerde Organisatie voor Herstelbetalingen en de teruggave van monetair goud. Beide overeenkomsten werden goedgekeurd bij wet van 24 Juli 1948 (*Staatsblad* no. I 332) en voor een uiteenzetting van de voorgeschiedenis van het onderhavige Verdrag moge dan ook in de eerste plaats worden verwezen naar de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp ter goedkeuring van die overeenkomsten (Bijl. Hand, II 47/48, 825, no. 3).

In aansluiting aan hetgeen in deze Memorie van Toelichting is gezegd omtrent de totstandkoming van de bovenvermelde Brusselse Overeenkomst, kunnen de ondergetekenden mededelen, dat de toentertijd in het kader van de Inter Allied Reparations Agency (I.A.R.A.) gekoesterde hoop, dat door toetreding van alle I.A.R.A.-landen (dit zijn de landen, welke de bovenvermelde Parijse Overeenkomst hebben ondertekend) tot één multilaterale overeenkomst de tussen deze landen strijdige aanspraken op buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen (z.g. „intercustodial conflicts”) konden worden geregeld, niet in vervulling is gegaan. Uiteindelijk zijn slechts zes van de negentien I.A.R.A.-landen tot de Brusselse Overeenkomst toegetreden, te weten België, Canada, Denemarken, Luxemburg, Nederland en de Verenigde Staten van Amerika. De Regeringen van de overige I.A.R.A.-landen hebben zich op grond van de bij hen bestaande bezwaren tegen de in de Brusselse Overeenkomst vervatte regeling tot dusverre onthouden van de ondertekening dezer overeenkomst. Vooralsnog kan niet worden verwacht, dat één van deze landen alsnog tot de Brusselse Overeenkomst zal toetreden. Met deze landen zal Nederland, overeenkomstig een te dezer zake door de Assemblée van de I.A.R.A. aanvaarde resolutie, moeten trachten op bilaterale basis tot overeenstemming te geraken, uiteraard slechts voor zover er met die landen intercustodiale geschillen bestaan. Nadat was komen vast te staan, dat de bezwaren van de Britse Regering tegen de tekst van de Brusselse Overeenkomst, in het bijzonder tegen Deel IV van het daarbij behorende Aanhangsel, onoverkomelijk waren, zijn tussen Nederlandse en Britse delegaties besprekingen gevoerd, ten einde te geraken tot een bilaterale regeling van de tussen de beide landen bestaande intercustodiale geschillen.

Zoals uiteengezet in de bovenvermelde Memorie van Toelichting, is er sprake van zodanige conflicten, indien twee of meer landen aanspraken op bepaalde vijandelijke Duitse vermogensbestanddelen doen gelden. Over de beginselen, welke ten grondslag moeten liggen aan de oplossing der vragen, welke zich kunnen voordoen, doordat zowel Nederland als het Verenigd Koninkrijk aanspraak op een bepaald vermogensbestanddeel maken, is overeenstemming bereikt. Waar deze beginselen onder de gegeven omstandigheden voor Nederland aanvaardbaar werden geacht, is, nadat op de gebruikelijke wijze de machtiging van Hare Majesteit de Koningin, om tot ondertekening te mogen overgaan, was gevraagd en verleend, het door de delegaties voorbereide Verdrag, waarin deze beginselen waren vastgelegd, op 20 September 1949 te Londen ondertekend.

Mede in verband met de telkenmale door de Staten-Generaal naar voren gebrachte wens (laatstelijk bij de behandeling van het IIIde hoofdstuk der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1950, vide Bijl. Hand. II 49/50, 1400, no. 14), om ten nauwste bij het buitenlandse beleid te worden betrokken, is, in afwijking van hetgeen bij de Brusselse Overeenkomst is geschied, in het onderhavige geval de verdragsvorm gekozen, met als gevolg, dat de overeengekomen regeling pas in werking zal kunnen treden, nadat de ratificatie zal hebben plaats gehad. Ingevolge artikel 60 der Grondwet worden immers slechts verdragen aan de Staten-Generaal ter goedkeuring voorgelegd. De tweede ondergetekende acht het niet gewenst, dat, zoals bij de Parijse en Brusselse Overeenkomsten is gebeurd, overeenkomsten aan de Staten-Generaal ter goedkeuring worden aangeboden, daar dit strikt genomen niet in overeenstemming is met het vierde lid van artikel 60 der Grondwet, waarin bepaald is, dat overeenkomsten slechts aan de Staten-Generaal worden medegedeeld.

Het hierbij aangeboden Nederlands-Britse Verdrag bevat een zestal artikelen, terwijl de beginselen, volgens welke de strijdige aanspraken van de beide verdragsluitende landen zullen worden opgelost, zijn neergelegd in een uit vier delen bestaand Aanhangsel (Annex), hetwelk bij het Verdrag behoort en daarvan deel uitmaakt. De tekst van het Verdrag is vastgelegd in de Engelse en in de Nederlandse taal; beide teksten, welke gelijkelijk verbindend zijn, zijn als bijlage bij het wetsontwerp afgedrukt.

In artikel 6 van het Verdrag is bepaald, dat het Verdrag in werking zal treden op de dag van de uitwisseling der akten van bekrachtiging. Van de overige in het Verdrag zelf opgenomen artikelen vestigen de ondergetekenden nog de aandacht op artikel 4, bepalende, dat geschillen aangaande de interpretatie en de toepassing van dit Verdrag door Partijen zullen worden onderworpen aan arbitrage, terwijl dit artikel tevens een regeling bevat, hoe de arbiters zullen worden gekozen. De arbiters moeten hun beslissing nemen in de geest van dit Verdrag en van de Overeenkomst van Parijs.

Doordat het onderhavige Verdrag bilateraal is, kon met een eenvoudiger regeling worden volstaan dan in de multilaterale Brusselse Overeenkomst, waar het gehele zesde deel van het aanhangsel aan dit onderwerp is gewijd. Gewezen zij voorts op artikel 5 van het Verdrag, bepalende, dat elke verdragsluitende Regering, bij de ondertekening of op een later tijdstip, mag verklaren, dat zij wenst, dat het Verdrag van toepassing zal zijn op alle of enige van de gebiedsdelen, voor welks betrekkingen zij verantwoordelijk is. De vraag, in hoeverre het wenselijk is, dat het onderhavige Verdrag toepasselijk wordt verklaard op de buiten Europa gelegen delen van het Koninkrijk, is aan de Gouverneurs van die gebieden voorgelegd. Van de Gouverneur van Suriname is inmiddels bij brief van 28 Maart 1950, Landsministerie van Justitie en Politie, Bureau no. 1433, no. 1534/85, bericht ontvangen, dat deze aangelegenheid voor Suriname zonder belang is en dat toepassing van het Verdrag voor Suriname niet nodig wordt geacht, terwijl de Gouverneur van de Nederlandse Antillen bij brief van 13 Juni 1950, no. 2474/241, heeft medegedeeld, dat er geen aanleiding bestaat het onderwerpelijk Verdrag op de Nederlandse Antillen toepasselijk te verklaren, aangezien gevallen, als waarover het Verdrag handelt, zich daar niet hebben voorgedaan.

De in de Annex neergelegde en uitgewerkte beginselen zijn op de meeste punten identiek met de beginselen, vastgelegd in de Brusselse Overeenkomst. Voor een uiteenzetting van die beginselen zij dan ook in het algemeen naar de hierboven reeds vermelde Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot goedkeuring dier overeenkomst verwezen. De ondergetekenden menen te mogen volstaan met een toelichting op die artikelen van de Annex bij het Verdrag, waarvan de inhoud materieel afwijkt van het te Brussel overeengekomene.

Deel I. Ingevolge artikel 5, behandelende rekeningen in vreemde valuta van Duitsers bij bankinstellingen in één der verdragsluitende landen (primaire land), welke rekeningen gedekt zijn door garantierekeningen bij banken in het andere verdragsluitende land (secundaire land), zullen deze garantierekeningen in haar geheel aan het primaire land worden vrijgegeven. Een vergoeding van de zijde van het primaire land is hiervoor niet vereist, dit in afwijking van de bepalingen der Brusselse Overeenkomst, volgens welke in een zodanig geval het primaire land 50 pct. van de vrijgegeven waarde aan het secundaire land moet vergoeden.

Deel II. Ten opzichte van nalatenschappen en trusts is dezelfde regeling getroffen als in de Brusselse Overeenkomst, met als enig verschil, dat in het Verdrag als criterium is aangenomen het territorium, waarin bepaalde goederen zijn gelegen, terwijl de Brusselse Overeenkomst spreekt van de jurisdictie, waaronder deze goederen vallen. Dit zelfde territoriale criterium is ook in Deel III gehandhaafd.

Deel III. Evenals in de Brusselse Overeenkomst is bepaald, worden in het zogenaamde „secundaire land” gelegen vermogensbestanddelen van een in het zogenaamde „primaire land” gevestigde rechtspersoon, welke voor meer dan 50 pct. Duits eigendom was, dan wel door Duitsers werd beheerst, in beginsel door het secundaire land aan het primaire land vrijgegeven. Het primaire land verplicht zich aan het secundaire land te vergoeden de waarde van het Duitse aandeel in deze vermogensbestanddelen, uitgedrukt in de valuta van het secundaire land. Deze vergoeding moet geschieden binnen zes maanden na de vrijgave. In de Brusselse Overeenkomst is deze termijn gesteld op 2—7 jaar. Dit verschil vindt zijn oorsprong in de deviezenverhouding tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk, welke geheel anders is dan tussen sommige Partijen bij de Brusselse Overeenkomst, in het bijzonder tussen de Verenigde Staten en de overige deelnemende landen.

Deel IV. Dit deel, bevattende bepalingen omtrent interpretatie en toepassing, is aanzienlijk korter dan Deel V van de Brusselse Overeenkomst, waarin dezelfde materie wordt behandeld. De oorzaak van deze verkorting is, dat een aantal clausules is vervallen, die op aandrang van andere Regeringen dan de Nederlandse in de Brusselse Overeenkomst waren opgenomen.

Een verschilpunt bevat het bepaalde in artikel 18, onder D, volgens hetwelk geen der verdragsluitende Regeringen verplicht zal zijn ingevolge dit Verdrag vermogensbestanddelen vrij te geven, waarop volgens haar eigen wetgeving een geldig verband of pandrecht rust, tenzij of voordat aan de rechten, waaruit dit verband of dit pandrecht voortvloeit, is voldaan. In de Brusselse Overeenkomst rust op de Partij, aan wie wordt vrijgegeven, de verplichting, deze verbanden en pandrechten te erkennen.

Het tweede lid van artikel 19 bepaalt uitdrukkelijk, naast hetgeen in dit opzicht reeds is vermeld in artikel 2 van het Verdrag zelf, dat het Verdrag geen afbreuk zal doen aan de toepassing van de Brusselse Overeenkomst en van de namens de Regeringen van Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk op 15 Juli 1948 ondertekende Overeenkomst, waarin deze materie tussen het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk is geregeld.

Een belangrijk materieel verschilpunt tussen het hierbij ter goedkeuring voorgelegde Verdrag en de Brusselse Overeenkomst is ten-

slotte gelegen in de behandeling van de in één der beide landen gelegen activa van een Duitse vennootschap, welke zelf geheel of gedeeltelijk toebehoort aan niet vijandelijke onderdanen. Het is hoofdzakelijk vanwege de wijze, waarop dit onderwerp in de Brusselse Overeenkomst is geregeld, dat de Britse Regering heeft geweigerd tot die overeenkomst toe te treden. Met het in Brussel aanvaarde beginsel, dat dergelijke activa niet voor herstelbetalingen in aanmerking moeten komen, ten einde te voorkomen, dat zodoende niet vijandelijke belangen zouden worden geschaad — terwijl herstelbetalingen toch immers uitsluitend ten laste van de vijand dienen te komen —, is ook de Britse Regering het eens. Zij had echter ernstige bezwaren tegen de uitwerking van dit beginsel, zoals die in Deel IV van de Overeenkomst van Brussel is vastgelegd. Artikel 26 van het Verdrag stelt dit beginsel uitdrukkelijk voorop, maar geeft er verder geen uitwerking aan. Het bepaalt alleen, dat buiten Duitsland gelegen beleggingen van door het Duitse recht beheerste vennootschappen, waarin zich een aanmerkelijk niet Duits belang bevindt, zoveel mogelijk behoren te worden uitgesloten van de activa, die voor herstelbetalingen in aanmerking komen. Met het oog op de ingewikkeldheid en de verscheidenheid der bijzondere gevallen verklaart elke verdragsluitende Regering zich bereid om bij de behandeling van vermogensbestanddelen, als waarom het hier gaat en waarbij de andere Partij een belang heeft, een speciale overeenkomst aan te gaan om aan het bovenomschreven beginsel uitvoering te geven. Bovendien wordt nog in het eerste lid van artikel 19 bepaald, dat het onderhavige Verdrag op een zodanige wijze zal worden uitgevoerd, dat het schaden van niet vijandelijke belangen wordt vermeden.

De Minister van Financiën,

P. LIEFTINCK.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

STIKKER.

De Minister voor Uniezaken

en Overzeese Rijksdelen,

J. H. VAN MAARSEVEEN.